

Jan Neruda: Balady a Romance

Jakub Rádl

Výňatek

Bouř žene **koráb** u divokém běhu.
John lampu **klamnou** k skále přivěsil
a dí: „Bůh žehnej břehu!“

archaismus
epiteton, melancholická eufonie

A koráb k světlu žene se a v trysku
se náhle přes úskalí překotil,
a stěžněm vězí v písku.

John zavejsknul si ve syčící pěnu:
„Má dceruška si chystá veselku,
dnes pomohu jí k věnu!“

A člunek jeho jako liška běží
po těžkých vlnách tam, kde zvrhlá loď
jak černá rakev leží.

přirovnání

John nenavykl marně tratit času,
svou sekyru hned v koráb zarazil,
v tom z nitra doslech' hlasu.

„„Jen **pospěš, pospěš!**““ zní to dutě zdůli,
„„a všeho zboží půli dostaneš,
i všeho zlata půli.““

epizeuxis

John naslouchá a **vytřešťuje zraky** –
„Aj **pakli** jedna půle bude má,
toť bude druhá taky!““

hyperbola
archaismus

A rychle s člunkem ku břehu uhání.
Po celou noc se k lodi nevrátil,
až teprv po svítání.

Až po svítání, v bílé ranní době
zas sekyru svou v koráb zaráží,
a uvnitř již jak v hrobě.

Již voda otvorem si cestu **klestí**,
teď vyhoupla si první mrtvolu,
John rychle po ní pěstí.

personifikace
elipsa

Tvář mrtvou k sobě obrátil: „Eh kletě!
je po svatbě – já tady za vlasy
mrtvého držím zetě!“

synekdocha

Tématická stránka díla

- literární druh a žánr:

- básnická sbírka
- žánry: **balady** a **romance**, některé nazvané naopak
- **téma a motiv:**
 - **hlavní téma:** ústřední téma není
 - **další motivy v díle:** náboženské, historické, přírodní, o smrti
 - Ballada pašijová – Satan si stěžuje, že Ježíšova smrt není dostatečná k vykoupení, trpění matky je největší trest
 - Balada horská – (není balada), holčička vyléčí bylinkami Kristovy rány
 - Balada dětská – smrt nemocného dítěte
 - Balada česká – (romance) rytíř Rek (rádce Jiřího z Poděbrad) každý rok na osm dní ožije
 - Romance o černém jezeře – (balada) přemítá o zapomínání národní minulosti, hrdinů, pocit tíhy při pohledu jezera, v poslední sloce (podle interpretace) touha poznat hlubiny / utopit se
 - Romance o Karlu IV. – o povaze českého národa, přirovnávána k trpkému vínu, časem mu přišel na chuť
 - Romance o jaře 1848 – popisuje změnu myšlení lidí, šíření ideálů skrze společnost, lidé se konečně stali lidmi
 - Romance italská – (balada) skutečná historická postava, mnich odsouzen k popravě,
 - Romance helgolandská – (balada)
 - Balada zimní – čaroděj prochází kolem šibenice, kde visí tři zloději, oživí jejich mrtvolu, oni ukradnou chleba, víno, polštáře chudým lidem, čaroděj je pochválil
 - na šibenici nakonec visí všichni
 - trest za špatné činy
 - nevyužití druhé šance
 - motiv nadpřirozena
 - balada stará – (sociální balada) mlynář byl otcem dítěte, matka spáchala sebevraždu pod mlýnským kolem, aby zpytoval svědomí
 - balada tříkrálová – tři králové se jdou poklonit Ježíškovi, až bude velký, tak se budou bát a nezabrání ukřižování, poukazuje na pokrytectví
- **časoprostor:**
- **zasazení výňatku do kontextu díla:**
 - **časoprostor:**
 - **obsah:**
- **kompoziční výstavba**
 - využity kompozice:
 - dělení díla
 - jednota místa času a děje?
 - antické dělení?

Kompozice, postavy

- vypravěč / lyrický subjekt:
- vyprávěcí způsoby:
 -
 -
- **veršová výstavba:**
 - romance helgolandská
 - verš vázaný – 11, 10, 7
 - rým obkročný ABA

- mnoho inverzí, archaismy
- postavy
 - John – kriminálník, nechá nabourat loď, aby získal peníze
 - zeť
 - dcera

Postavy

- **Harpagon** –
- **Kleant** –
- **Elisa** –

Jazyk

- jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku
- tropy a figury ve výňatku

Literárně historický kontext

- současní autoři:
- další autorova díla:

Zdroje